

(/)

🏠 (/) > Diverse (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84>)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>) > Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>)

> Det vilde sildeboom

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/stamsteder>)

Det vilde sildeboom

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 494

Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/det-vilde-sildeboom)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/det-vilde-sildeboom](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/det-vilde-sildeboom)) **t**

(<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på [\[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/det-vilde-sildeboom\]\(http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/det-vilde-sildeboom\)\) **in**](http://www.historie-</p></div><div data-bbox=)

([\[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/det-vilde-sildeboom&title=\]\(http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/det-vilde-sildeboom&title=\)\)](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-</p></div><div data-bbox=)

Jakob Ørnbjerg

Det vilde sildeboom

100 danmarkshistorier. Aarhus Universitetsforlag, 2022. 100 sider, 100 kr.

Af Henrik Gjøde Nielsen, direktør, forskningschef, ph.d.,
Nordjyllands Kystmuseum

Så er bind nr. 53 af i Aarhus Universitetsforlags glimrende serie 100 danmarkshistorier på gaden. Endnu et på en og samme tid lidt skævt og yderst relevant arbejde, som denne gang er lagt i hænderne på den kyndige og vidtfavnende kulturhistoriker Jakob Ørnbjerg, hvis differentierede erfaring og udsyn er med til at sætte de krøllede rammer om denne bogs hovedsag: sild. Indholdsmæssigt er Det vilde sildeboom solid, ligesom dens tilrettelægning og udstyr, og stilistisk er bogen godt og veloplagt skrevet. Alt i alt lutter guldkorn, hvis man kan sige det om en bog om sild.

Ørnbjerg lader historien starte med kirkeskibet fra 1703 i Nibe. Dvs. skib og skib. Det er der nemlig ikke tale om. Der er tale om en sildekåge, som ganske vist er fornemt fremstillet, men som altså ikke er et typisk kirkeskib, med kanoner og master og Dannebrogsgflag osv. Der er tale om en kåge; et ydmygt og billigt, men meget effektivt fiskefartøj, særligt i forbindelse med sildefangst, og den glade (og rige) giver var Jens Jensen Hørtikarl, der havde skaffet sig en formue netop på sildefangst. Sildekågen og dens historie er ikke særlig kendt i Nordjylland i almindelighed og i Danmark i særdeleshed, men er altså et fysisk og håndfast levn placeret på en fremtrædende plads, som vidner om den rigdom, som de store sildefiskerier bibragte nibingerne, og som da også endte med at Nibe fik købstadsprivilegier, såvel før som efter under hård modstand fra Limfjordshovedbyen Aalborg. Nibe blev bygget på sild, og Ørnbjerg lader ikke blot Nibe være udgangspunkt for historien, men vender til stadighed tilbage til byen i sin fortælling om sildefiskeriets op- og nedture, således at Nibe bliver den prisme, hvor igennem den danske sildehistorie ses og fortælles. Altså: Sildens historie i Danmark, og i et vist omfang Europa, med Nibe som udgangs- og omdrejningspunkt. Den store historie afspejles i den lille.

Og så går det ellers ud over fjord og sund, med fortællinger om sildens uhyre mængde, fortræffeligheder og betydning såvel i katolske tider, hvor jo ikke mindst fasten var med til at booste foretagendet, som i tiden efter reformationen, og land og rige rundt. Det vil også sige det sæsonbetonede store sildefiskeri og sildemarked ved Skanør, som i nogle måneder hvert år forvandlede sig fra en bar mark til en international handelsmesse. Også her, ligesom i Limfjorden, blev sildefiskeriet reguleret, f.eks. med bestemmelse om, at enhver fisker, der satte sine garn, så de generede andre fiskerbåde, skulle straffes med døden, hvilket også var straffen, hvis man med vilje fjernede eller påsejlede de opsatte sømærker.

Også forarbejdning, saltning og distribution redegøres der indgående for. Der var tale om et dansk kvalitetsprodukt, der blev udbredt over hele Europa. Og kvalitetsprodukter skal varemærkes, som vi kender det fra Lurmærket smør, til forskel fra forskellige blandingsprodukter. Således fik en fiskehandler i Maastricht, som i 1395 forhandlede sild der netop ikke var fanget i Øresund, besked på, at han skulle ophænge et skilt, der gjorde kunderne opmærksomme på dette. Men danske sild blev naturligvis også forhandlet i Danmark, hvor de i århundreder udgjorde grundstammen i ernæringen, for rig og fattig, især de sidste. Man anslår, at en gennemsnitsfamilie i Nordjylland i slutningen af 1600-tallet havde et årligt forbrug på godt 1.600 sild. Silden var, som et afsnit betitles, fyrstemad og slavekost.

Med Vesterhavets gennembrud af Agger Tange i 1825 sluttede det hele for Nibes vedkommende. Det indtrængende saltvand ændrede balancen i Limfjorden, og silden forsvandt til stor skade for såvel Nibe som de øvrige Limfjordsbyer.

Men sild spiste man jo fortsat, og bogens sidste kapitel er viet sildeopskrifter af diverse observans og appetitlighed, som f.eks. sildebøf og sildesuppe. Her kommer man også i selskab med Johannes V. Jensens forkærlighed for sild, samt de mere luksuriøse kompositioner, der modsvares af prisen, som mondæne restauranter i dag tilbyder, men hvis grundstamme dybest set er et ydmygt og engang meget udbredt produkt.

Det vilde sildeboom er en lille bog, der fortæller en stor historie, og som kommer vidt omkring, men som aldrig forlader sagen af syne, hvad enten vi taler om katolsk faste, tøndeproduktion, sildefiskeri og sildeforarbejdning. Som en søjle står silden op gennem dansk og europæisk historie. Jakob Ørnberg skriver til slut, at det beskedne kirkeskib i Nibe fortsat bærer vidnesbyrd om en af danmarkshistoriens helt store fortællinger, og når man lukker øjnene, kan man næsten smage historie. Det kan man også når man læser bogen.

Herværende anmelder er en stor ynder af sild, især bücklinge; dvs. saltrøgede sild. Det vilde sildeboom får 5 ud af 5 bücklinge. Og nu skal jeg have mig en sildemad.

[Historie-online.dk, den 8. marts 2022]

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/stamsteder>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

USIKKER MODERNITET

(<http://www.historie-online.dk/boger/usikker-modernitet>)

**GYLDENDALS STORE
VERDENSHISTORIE**

(<http://www.historie-online.dk/boger/gyldendals-store-verdenhistorie>)

SIGØJNERE

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/sigoejner>)